

**HUSZÁR GYÖRGY:
MORELLI GUSZTÁV (1879–1960)¹**

Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai, Gazda István vezetésével, közreműködött: Szállási Árpád

Morelli Gusztáv c. egyetemi rk. tanár orvosi pályafutását Korányi Frigyes belklinikáján kezdte, az első világháború alatt mozgó fogorvosi rendelőt vezet. Ezeket a rendelőket Dobó Dezső főtorzsorvos javaslatára állították fel. Csak 1919-ben kerül a Budapesti Stomatológiai Klinikára,² kezdeményezője, vezetője a száj- és fogágybetegségekkel foglalkozó kis részlegnek, a „szájosztály”-nak, amely alapja lett a budapesti Szájsebészeti és Fogászati Klinika mai szájbeteg osztályának. A világszerte használatos caries-index gondolata tőle ered, a rágónyomásra vonatkozó vizsgálatait ma is idézik.³ Idős korában fogorvostörténelemmel is szívesen foglalkozott, a magyar fogászat külföldi kapcsolatairól,⁴ Árkövyről⁵ és Salamonról⁶ írt. Ez utóbbi két közleményében is sok finom megfigyelést közöl kortársairól és a múltban használt fogászati módszerekről.

Önéletrajza a Fogorvosi Szemlében 1954-ben jelent meg.⁷ Értékes önéletrajzi adatokat tartalmaznak 12 oldalnyi „Feljegyzései”⁸ a Magyar Fogorvosok Egyesületében 1919–1944 között betöltött szerepéről. Ugyanis Morelli az Egyesület hivatalos lapjának, a Fogorvosi Szemlének 1925–1932 között szerkesztője,⁹ 1932–1945 között az Egyesület elnöke, majd tb. elnöke volt. Morelli a századforduló idején Árkövy klinikáján tanult fogászatot. Így ír erről:

„Fogászati kurzusra jártam és a konzerváló terem egy piros bársonnyal bevont kurbli székén dolgoztam, utcai ruhában, saját eszközeimmel. Árkövy mindennap este végignézte a kurzisták munkáját. Fekete bársony kabátban, az előkelő fogorvosok munkaruhájában volt és a cipője sarkán a lovastisztek szokása szerint gombban végződő kis sarkantyút viselt.”

A fogászati érzéstelenítés hazai fejlődésének szakaszaira is utal önéletrajzában és orvostörténeti tárgyú közleményeiben. 1900-ban, mint medikus, Árkövy hallgatója volt. Az egyetemi előadáson bemutatták a foghúzást is. Ezt így írja le:

„Egyetlenegyszer láttam foghúzást, azt sem a tanár végezte, hanem tanársegédje, Szabó, aki érzéstelenítés nélkül, a tanteremben egy pillanat alatt távolított el egy jobb felső szemfogot. A nőbeteg nagyot sikoltott és utána elájult.”

1903-ban, a Fogászati Klinika kurzistája, a helyzetet így rögzíti:

„Az akkori fogászatra jellemző, hogy érzéstelenítés még alig volt. Nagy szenzáció erejével hatott, hogy kokainnal lehet fogeltávolítást fájdalomtalaná tenni. Sajnos majdnem minden második beteg kokainmérgezéssel lefordult a székről. (...) 1906-tól terjedt el a fogorvosi gyakorlatban a kevesebb, nem kívánatos mellékhatással járó Novocain-Suprarenin érzéstelenítés.”

Az érzéstelenítés anyagának javulásával tökéletesedett a fogászati anesztézis kivitele is. Erről így ír:

„Guidó Fischer 1914-ben megjelent könyvéből megtanultam a vezetékes érzéstelenítés kivitelét és azt kb. 2000 eset után biztosan végeztem, a legszebb eredményekkel. Jellemző, hogy mikor 42 havi frontszolgálat után 1918 januárjában Budapestre lettem beosztva a Csobánc utcai kórházba,

hol Budapest legjobb 16 fogorvosa működött, ezek közül egy sem tudott még vezetéses érzéstelenítést adni, úgy, hogy ha egy magasabb rangú tisztnek egy alsó fogat kellett kihúzni, megkért a kolléga, hogy én végezzem az érzéstelenítést és ő majd azután a húzást elvégzi.”

Morelli visszaemlékezéseiben és feljegyzéseiben Salamon Henriket fenntartás nélkül igen nagyra becsüli, nem így Szabó Józsefet, aki „élénk temperamentumában néha mértéktelen volt és az, különösen külföldön, ahol nem ismerték, kellemetlen feltűnést keltett.”

¹ Forrás: Huszár György: Morelli Gusztáv (1879–1960). In: Huszár György: Az önéletrajzok, mint fogorvostörténelmünk forrásai. = Orvostörténeti Közlemények 89–91 (1980) pp. 166–167.

² Lásd az intézetről tanulmányát: Morelli Gusztáv: A stomatologiai klinika felavatása. = Fogorvosi Szemle, 1949. pp. 40–42.

³ Huszár György: Morelli Gusztáv. Megemlékezés születésének 100. évfordulójáról. = Orvosi Hetilap, 1978. p. 3203.

⁴ Morelli Gusztáv: A magyar stomatológia külföldi kapcsolatai. In: Máthé Dénes emlékkönyv. Bp., 1945. pp. 27–42.

⁵ Morelli Gusztáv: Árkövy József (1851–1922). = Fogorvosi Szemle, 1951. pp. 161–164.; Uő.: Árkövy József. 1851–1922. (Munkáinak bibliográfiájával.) = Orvostörténeti Közlemények 6–7 (1957) pp. 62–84.; Uő.: Árkövy szerepe a stomatologiai eszme fejlődésében. In: Gyakorlati eredmények a stomatológiában. Bp., 1947. pp. 5–13.

⁶ Morelli Gusztáv: Salamon Henrik (1865–1944). In: A stomatológia haladása. Bp., 1946. pp. 5–11.

⁷ Morelli Gusztáv: Visszaemlékezéseim. = Fogorvosi Szemle, 1954. pp. 369–377.

⁸ Morelli Gusztáv: Feljegyzései. 1945. (Kézirat a szerző birtokában.)

⁹ Lásd saját tanulmányát: Morelli Gusztáv: 50 éves a Fogorvosi Szemle. = Fogorvosi Szemle, 1957. pp. 257–260.